

Locuint'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactionii

e in

Strat'a Morariloru Nr. 18.

Scrisorile nefrancaute nu se voru primi decat nu mai de la corespundintii regulari ai „Federationii.“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:
Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „

Pentru Roman'a

prea. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 15 „ = 15 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taca'sa timbrala pentru fiesce-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pentru Totaleni.

Prin staruint'a Dlui V. protopopu in Burcei, Ioan Silasi, s'au adunatu si s'au tramisu la Dlu Demetriu Fogarasi, presiedinte alu respectivului comitetu d'in Muresiu-Osiorheiu, 13 fl. d'in comun'a St. Neior'a (Nyarló-Kékes) in favorulu victimeloru baranului Carolu Apor, care inca si astadi este presiedinte alu tablei regessi d'in Transilvania.

Blasiu, 10. maiu.

Tendentia si incordarile, ce regimulu face spre a nemici' autonomi'a beserecei romane unite si a o subordina' celei romano catolice d'in Ungaria, turbura multu anemele omeniloru d'in totu cuprinsulu provinciei metropolitane de Alb'a-Jul'a.

Cei d'in Archidieceasa au si aretatu pre facia si fora nece una reserva opiniunile si justele loru pretensiuni in respectulu acestu-a. Eparchiele protopopesce, fiindu provocate acum e anulu ca se alega pentru congresulu constituante alu Autonomiei romano catolice, ins'a provocare — ori-catu de blanda si in doi peri era ea — o-au consideratu de vatemarea drepturiloru acestei provincie, si au respunsu cu proteste energiose asié catu, in anulu curente, nece provocari de natura' acest'a nu li s'au mai tranesu. Insemnu aci, cum ca adunarile d'in cari au emanatu aceste proteste in sensulu ordinei date, au fostu mestecate d'in cleru si poporu.

Mai serbatoresce si mai cu multa potere s'a dechiaratu sinodulu de la 20 octobre carele, cu metropolitulu seu in frunte, respingundu ingerintiele, pre catu neindereptate pre atatu nedorite ale primatelui si preste totu ale Pestaniloru, decise, ca se se puna la cale catu mai curenda convocare a congresulu provinciei noastre beserecesce si la casu, candu acest'a ar' intempina' greutatei neinvine, atunci se se convoaca d'unare beserecesca mai augusta (adeca si numai d'in Archidieceasa) in se compusa d'in cleru si poporu. Asié sta lucrulu in Archidieceasa.

Cum sta elu in diecesele sufragane, pana aci inca nu s'a manifestatu in modu solenu, pentru ca acelu beserece nu li s'a datu ocaziune de a se aduna, consult'a si dechiar'a serbatoresce a supra obiectulu acestu-a.

Era deca amblamu a resci' opiniunea si statulu lucruriloru intr'inselu, pre alte cali, aflamu, ca:

In dieces'a Gherlana nu numai nu s'au facutu alegeri, ci provocarile primatelui — carele nu mai inceteza a si bate jocu de metropolitulu nostru, si continua' a se gera ca si capulu acestei provincie de Alb'a-Jul'a, — precum se audi aici, s'au retramesu la Strigoniu cu onore, inse fora multiamita pentru ingrigirea superabundante.

Ce s'a templatu si ce se templa in dieces'a Oradei-Mari, numai prin diuarie se stracura candu si candu la audiulu Blasianiloru, ca omenii de la Orade se vedu a nu cunosce necum ce-va subordinatiune canonica, dar' nece unu feliu de legatura intre d'insii si noi. Ei nu facu nece ace'a, ce comitatele si alte iurisdictioni autonome suntu indatenate a face in cauzele mai momentose: nu se punu in contielegere cu cei alalti frati nece pentru a dobendi una purcedere omogena.

Inse ar' fi una mare smintela, deca starca acest'a deplorabile si peritiosa amu ascrie-o clerulu si poporulu si o-amu deduce numai si numai d'in nepasarea seu chiaru instrainarea loru de catra cesti alalti frati.

Nu, d'in contra, partea leului, meritulu (rectius demeritulu) acestei stari este alu capulu acelei diecesce. Ca ci intru acesta diecesca, absolutismulu episcopescu s'a incinbatu si intepenitu pre multu: sic volo, sic jubeo domnesce preste ca in tota poterea cuventulu. Eppulu de a colo o si spune apriatu: „clerulu meu, d'fice d'insulu, voiesce, ce voiescu eu.“

De si avemu cause pre destule spre a ne

indoi si a tiené, ca dis'a S. sale nu este adeveru deplinu: totu-si cu multa parere de reu cauta se luamu de adeveritu, ca clerulu si poporulu acelu-a este lipsitu de energia receruta spre a castiga respectarea vointiei sale. Toti se pleca, toti urmeza mandatelor, si asié intarescu pre respectivulu in opiniunea cea ratecita, cum ca a colo nu aru fi alte dorintie de catu cele d'intru anim'a Santei Sale. Clerulu acelu-a, de 20 de ani, nu a tienutu nece unu sinodu, — de doue dieci de ani n'a amblatu se tiena sinodu; ce se dicemu de unu asemenea cleru? Si ce se dicemu de unu eppu, carele nu aduna pre fiii sei in giurulu mesei sale, carele nu ambla sei cunosca, inderepte cu spiritulu blandetiloru si pasca dupa canonele santei baserece?

Si poporulu binecredintiosu de a colo? S. Paulu a d'isu: „muerile se taca in basereca.“ La Orade pana acum au tacutu si barbati nu numai in besereca ci si despre besereca!

Nu este aci semnu de lasetate de una parte, si semnu de preingrigire de alta, preingrigire, ca nu cum-va besereca ace'a, vediendu-se adunata, se nesuesca a valida aspiratiunile spre libertate eclesiastica, cari aspiratiuni acum jacu ferecate in adunculu piepturiloru?

Ei, dar' se ne reitorcemu la obiectulu nostru principale. Se pote, ca Oradeanii si acum voru tramete reprezentanti la congresulu Pestanu si asié infige unu pumnariu in corpulu beserecei nostre, — ba pote, maestriele sirete ale strainiloru dandu man'a cu nesce tendintie condannabili voru esplota nepasarea culposa spre a ne taia de totu acestu membru, — se pote, cum amu d'isu, si un'a si alt'a d'intru aceste: dar' ace'a nu credemu se fia cu potentia ca besereca Oradana adunata canonicesce, se decida candu-va rumperea sa de catra provinci'a metropolitana de Alb'a-Jul'a.

Se luamu inse de adeveritu, ca Oradeanii, conformandu-se „voiei unice“, voru intr'a si acum in congresulu unguiloru d'in Pest'a, si se intrebamu apoi: Este ore purcederea acest'a canonica si legale? Potu-se deduce d'in ca ore-cari indetoriri d'intru acesta fapta a loru, dupa ce ei nu au lucratu in modu legale, nece au fostu chiamati prin capulu canonicu alu beserecei loru, carele este metropolitulu de Alb'a-Jul'a, ci de unu metropolitulu strainu, carele nece una data n'a avutu iurisdictione canonica preste besereca romana unita, si a carui ingerintia anticanonica s'a opritu strinsu prin Bull'a papa'e d'in Decembre 1853, — potu-se deduce obligatiuni d'in lucrarea Oradeaniloru, dupa ce d'insii nu au lucratu cu unu corpulu adunatu in modu canonicu, ci ca nisce membre risipite? Dupa opiniunea nostra, corpulu moiale alu diecesei Oradane nu devine obligatu intru nemicu, pentru ca d'insulu, ca atare, nece una data nu s'a dechiaratu pentru participare, ma nece ocaziune spre ace'a nu a avutu, ca-ci nu a tienutu sinodu.

Totu cam aceste le potemu d'fice si despre Lugosiu, mai alesu despre partea lui de d'incolo, adaugundu si ace'a, ca in dieces'a acest'a adi domnesce una completa confusiune, nu numai pentru diferentia d'intre partile ei, ci si d'in caus'a altoru necasuri. Dupa incurcaturele provenite antaiu d'in betranetie, apoi d'in veduvia, cine ar' poté predice: ore interregnumulu folosi-se-va spre vindecarea unoru rane d'in viet'a de 15 ani a acestei diecesce atatu de espuse, ori se va intorce spre a castiga charulu celoru potenti, fia si prin destramari ulterioare? Nu, acest'a nu credemu se o pota predice vre-unu moritoriu; inse, fora nece una arogare potemu d'fice, ca venatorii de charulu celoru potenti, candu e la urm'a uneloru, de comunu se vedu siliti a eschiam'a cu unu Iosica d'in istoria Transilvaniei: „asi a remu nereza cei potenti!“

Acestu-a este statulu, in care ne aflamu facia cu incercarile de subjugare ale strainiloru. Acest'a este opiniunea publica a beserecei, pre catu ea s'a potutu manifest'a; er' Aschierii nostri, deca voiescu a se bucura de increderea ace'a, ce se

cuvine se aiba unu archieru si fora de care potestatea d'insulu devine ilusoria, asculte si se conformeze justeloru dorintie ale filoru loru spirituali, convinsi fiindu, ca ori-ce pasiu contrariu, in locu de crescere si latire, va trage dupa sine ruina inevitabile.

M. M.

Dieces'a Oradana, Sinodu diecesanu si Congresu autonomu.

„Si nu ne duce in tentatiune, . . .
ci ne mantuesce de . . . . . Congresulu de Pest'a alu catoliciloru magiari.“

Absolutismulu si despotismulu in dieces'a greco-unita a Oradei-Mari, de la apunerea marelui Vulcanu incoce si pana in d'ilele nostre, a fostu una afurisita planta, carea si-a gasitu aici pamentulu celu mai potrivit, si, asta-di, aceta leguma reutatisosa a ajunsu chiaru in florea sa. Te prinde mila de bietii prenti ai acestei diecesce bine-cuventate (!), — cari, cu putfine exceptiuni, aru fi toti, in tota privint'a, cu sentiminte bune, — candu i vedi sioptindu, delatati, cu capetele in diosu, si ne indresnindu, de fric'a mariloru d'in Orade, neci chiaru cu vorb'a necum cu condeulu a-si descoperi' parerile despre unele intrebări baserecesce. Era, daca i intreb'i: pentru ce tacu si suferu atate-a abusuri? ti-respondu, ca ei nu potu grai, nu potu scrie, ca-ci se ide in nume de reu la Orade, ba ca de multe ori, pentru nemica tota, sunt espusi si la persecutiuni, suspiciunari, etc. — Asié nu mai pote fi; — de aci inainte cauta se ne interesamu si noi mirenii de sortea acestei diecesce nefericite; ca-ci, ori si cum, odorulu pestilentu alu legumei descrise mai susu se respandesce si preste noi si preste fiii nostri; — la arena dara, fratiloru mireni: fruntea deschisa, vorba franca si sincera! Eu credu, ca vomu gasi usioru si doctoru si leacu, ca-ci romanulu tiene, ca: „dupa tota bub'a este frundia.“

Leacu pentru tote bubele diecesei si, preste totu, pentru tote relele asié numite baserecesce, sunt numai si numai Sinodele! Pare, ca vedu ce spaima si infiorare insuffla in Orade si numai chiaru cuventulu „Sinodu.“ Unu parintielu de cei de la guvernulu diecesanu de Orade d'ise mai de-una-di catra unu prentu d'in provincia: „Daca ve lasamu noi pre voi, se ve adunati la sinodu, apoi pre toti ne alungati de aici.“ Pre guvernatorii drepti si legitimi nu-i mai alunga nime, ci numai pre usurpatorii si despotii apesatori i alunga cate odata dreptatea batu-jocurita, candu pote ajunge la triumfu.

Amu sper'a, se nu avemu de acei-a in Orade . . . . .

Da, da, Sinodu, santiloru parinti d'in Orade; nu ve temeti nemicu de elu; ca-ci si DVostre credeti, — si inca sciu, ca ve tieneti mai mari credintiosi decatu noi mirenii, — „intr'una santa, sobornicesca si apotolicesca basereca.“ Au nu?

Aru fi forte multe relele bube, cari aru trebui se le insiru, si cari si-astepta vindecarea numai prin sinodu — dar' acuma, ca se nu desgustu pre onoratiu cetitori, me restringu numai la cate-va casuri si impregiurari, mai d'in d'ilele nostre.

Oradeanii stau gat'a la chiamarea Primatelui de la Strigoniu, cu care noi nu avemu neci una legatura, afara de cele 4 puncte dogmatice, intru cari suntemu un'a, si mai multu nemica, — stau gat'a, d'fice, a intr'a in congresulu catoliciloru d'in Pest'a, ca se fia acolo coda altor'a. Nime in lume nu scie si nu pote precepe, ce vreu ei acolo? Se si aperse fundatiunile, — d'fice ei. Ce fundatiuni se aperiati acolo? — Tesbetati-ve odata, pentru Ddieu! — Avemu dreptu la fondulu Religianariu si pote si la alte fonduri, ce voru cade sub sfera' autonomiei catolice, — d'fice DVostre. Da, asié d'fice si eu, ca avemu, — avemu dreptu la multe, — inse engetati DVostre, Santiloru Parinti de la Orade, ca veti poté aperi' seu vindica' acele drepturi in congresulu autonomu

